

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO

LETO XVIII.

MALI TRAVEN 1917.

ŠT. 4.

Vsebina.

1. <i>Jos Vandot: Vetr — pastirček. (Pesem)</i>	73
2. <i>Morje. (Slika.)</i>	74
3. <i>Ivo Trošt: Velikonočno jutro. (Povest.)</i>	75
4. <i>Jakob Dimnik: Santa Zita. (S sliko.)</i>	78
5. <i>Fr. Rojec: Na razpotju. Enodejanka s petjem. (Konec.)</i>	81
6. <i>Stric Pavel: Z delom se učimo. (Dalje.)</i>	85
7. <i>Jos. Vandot: Deček in oljka. (Pesem.)</i>	89
8. <i>Stric Tine: Čudovite živali iz pračasnih in današnjih dni. (S podobami)</i>	90
9. <i>Ponk in zabava</i>	93
10. <i>Kotiček gospoda Doropoljskega</i>	95

Listnica. *Gosp. Fr. Kr. v Celju:* Sedaj ni bilo mogoče. Zavod za klišeje dela počasi. Prihodnjič! — *J. L. v B.:* Počakaj! Sedaj je vojska. Pride vse. Hvala za poslano. *Gosp. D. H. v K.:* Za to številko prepozno. Slike vrnem. Vaš spis je nekaj posebnega. Hvala! — *Na več strani:* Listu je odmerjen tako tesen obseg, da sedaj ne moremo vsem ustreči. Pride pa na vrsto vse. Ko bi bila poedina številka tako obsežna kot 1. in 2. skupaj!

Kotičkarjem: Gosp. Doropoljski odgovori polagoma vsem mladim znancem in znankam. Škoda, da je v listu zadnji; zato mora pobirati ostalo stvarino za list vedno za prih. številko, kjer ga prostor vnovič ne pusti do sape.

 Priporočajte in širite naš list!
Pridobivajte „Z V O N Č K U“ novih naročnikov!

Slovensko Abecedo

za ženska ročna dela

priporoča Milena Kiferle, učiteljica ženskih ročnih del
 v Ljubljani, Krojaška ulica 8/II.

„Zvonček“ izhaja 1. dne vsakega meseca ter stane vse leto 6 K, pol leta K 3 četrt leta 1 K 50 h.

Izdajatelj, upravnik in odgovoren urednik: **Luka Jelenc**, učitelj v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

Rokopise je pošiljati na naslov: **Ivo Trošt**, nadučitelj v Tomišlju, p. Studenec-Ig.

Last in založba „Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Štev. 4.

V Ljubljani, 1. malega travna 1917.

Leto XVIII.

Veter — pastirček.

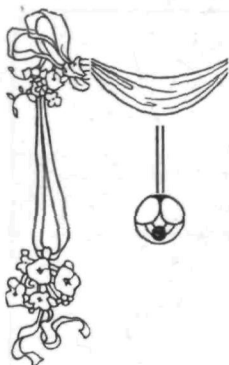
V morju solnce noč vso spava,
v jutru morje ga zbudi;
smeje solnce se veselo,
smeje se v nebo hiti.

A za njim zbudi se veter —
veter godrnja glasno,
bele zbira si meglice,
z morja žene jih v nebo.

Veter, veter je pastirček,
a meglice so ovcé,
pašnik je nebo brezmejno,
staja — širno to morje.

Pase veter čredo svojo,
pase, dremlje vrh nebá;
pa zaide čreda bela
v skale snežne vrh gorá,

Vzdrami veter se na nebu:
črede, glej, nikjer mu ni ...
Joka, stoka, piha veter,
čredo v svet iskat hiti.

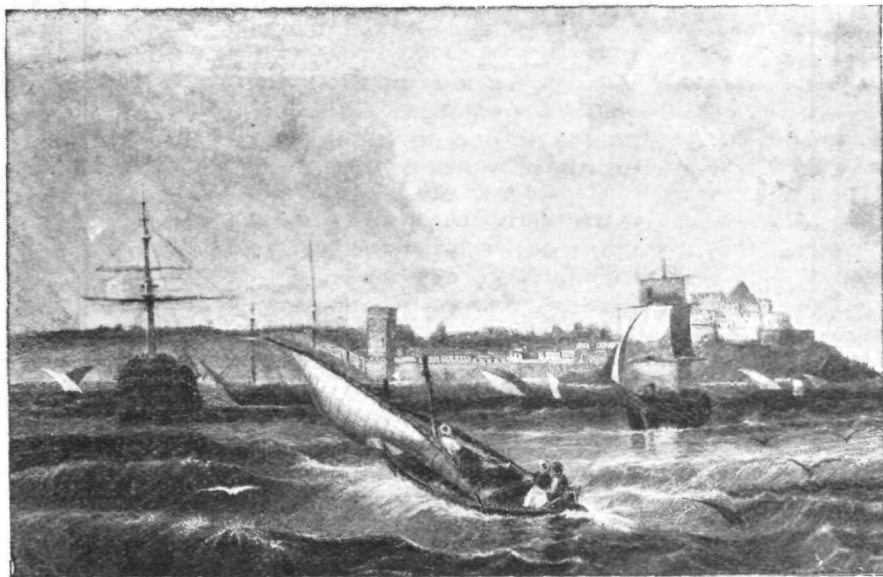
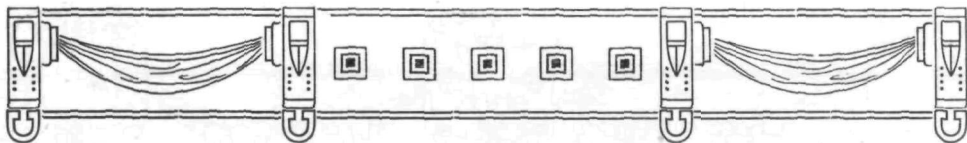
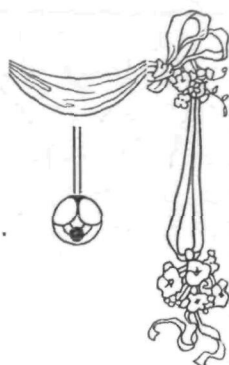

Za gorami tam jo najde,
ko krog noč počiva že,
v stajo — v morje jo požene —
solnce v morju sniva že.

Vleže veter se na morje,
vzdihne, vzdahne — pa zaspi . . .
Ziblje morje solnce, veter
ziblje mehko sred noči.

Ziblje bele tam meglice,
pesem tiho pevajoč :
solnce zlato, svet pokojni,
beli danek — lahko noč . . .

Jos. Vandot.

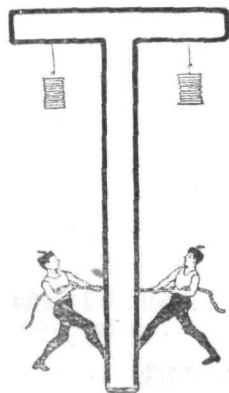

IVO TROŠT:

Velikonočno jutro.

Povest.

Trudna je došla Predalova Zorka od velikonočnega vstajenja Veliko soboto zvečer. Celo oči so jo bolele, tako jih je napasla na različnih novih oblekah, ki so jih za to slovesnost oblekle prijateljice, pa tudi premnogo doslej neznanih stvari je videla in slišala ta večer. Toliče lepote in veličastnosti niso še gledale njene oči. Zaželela si je take poti samo še enkrat — v samo večnost. Toliko svetlih luči na vseh oknih, koder se je pomikala procesija, toliko gorečih voščenic v cerkvi in nebroj snežno belih svetil v rokah domačih deklet, cerkvenih strežnikov in pobožnih žen. A na nebu milijoni zvezdic, ki so se smehljale veličastni procesiji, posebno obili množici šolskih otrok s cvetjem in zelenjem v rokah. Zorka je bila letos sicer že tretje leto pri vstajenju a vendar tudi v novem krilu. Zato je pa menila, da jo gledajo vsi in jo pravzaprav mora videti vsak med tolikimi deklicami domače šole, ko je vendar tako lepa.

Zveličar naš je vstal iz groba!

Aleluja! Aleluja!

Ta pesem ji še sedaj odmeva po glavic, kakor jo je slišala v cerkvi in med obhodom.

Gospod je vstal! Smrt je premagana! Odprta so nebesa! Aleluja!

Ko so po večerji zadnjič zaropotale lesene žlice po mizi, je dejala Predalovka otrokom: »Sedaj samo še lepo molite, potem vsi spat! V spanju pa sanjajte, kako veličasten bo šele dan vesoljnega miru, ko po končani vojni objame svet tisto zaželjeno, srečno jutro, ki nam oznani: Mir na zemlji! Mir in sprava vsem narodom! Ljubezen, že davno pokopana, je vstala iz groba, ljubezen vladaj vsemu človeštvu! Aleluja!«

Otroci so odmolili in pozaspali. Zorka ni verjela, da bi utegnili biti tisto jutro miru in sprave lepše kot nocojšnja procesija. Kako neki!

Zaspala je med kratko molitvico angelu varihu. In prav angel varih je dahnil v njeno glavico najlepše sanje.

Od vzhoda sem se je dvigal na nebu mogočen angel, svetel kot oblak v jutranji zarji. Oljkina vejica v njegovi roki je sezala do solnčnega zahoda in objemala ves svet v svojo senco, naznanjujoča: Mir ljudem na zemlji! — Z visokega neba se je smehljalo božje solnce in se čudilo srečnim zemljanom, ki so se doslej kakor blazni pobijali med seboj, a se danes objemajo, poljubujejo in ljubijo v nepoznani slasti in ljubezni kot zadovoljni bratje in sestre, ki se niso videli že leta in leta. — Krist je vstal! Z njim je vstala naša ljubezen! — Tak je bil splošen pozdrav tisto jutro po svetu. Tudi po domači vasi in pri Predalovih so ponavljali ta velikonočni pozdrav.

Krasno pomladno jutro osrečuje božji svet, ljubečo se rodbino človeštva. V daljavi se bleste snežniki v srebrnih in zlatih plaščih, gora in dol se ogrinjata v pisano in zeleno suknjo. Od cerkve sem mimo domače šole se vije dolga procesija: mogočno plapolajoče zastave vihrajo v zraku, mladina stopa resna s šopki in venci pred pozlačenim nebom, zmago-slavne pesmi done v čast dobremu Bogu, ki se tudi sam premika v procesiji s pobožnim ljudstvom. Veselo cingljajo zvončki in zvonovi pojo ubrano in milo v zvoniku, — pojo ker so se vrnil ne le ta teden iz Rima, marveč tudi že z raznih sovražnih bojišč, kjer so v topove preleti dokončevali slavno zmago. Vsi holmci so lepo zeleni, livade polne cvetic, celo potoček med vrbjem skaklja veselo v strugi in ptički se kosajo, kdo zna bolj poskočne, bolj navdušene pesmi.

V procesiji se pomika tudi Predalova Zorka v novi obleki, seveda. V procesiji se pomikajo tudi vojaki, znani domači možje in mladeniči resnih, a vedrih lic, hrabri borilci, ki jih pa krije že daljna tuja zemlja na bojiščih. S seboj nimajo ne pušk, ne bodal, marveč oljkine vejice v rokah in zim-zelen za kapo. Vsem seva z obraza zavest: Strli smo sovražnika, osvobodili Avstrijo! Narod naš pa ne pozna več svojih dosedanjih tlačiteljev. Srečen se bo razvijal svobodno po svojih močeh in po zaslugah, priborjenih v svetovni vojni. Nismo izkrnaveli zaman. Nebo je nagradilo našo vnemo za pravično stvar z resnim plačilom. Naša kri je pa narodu zastavno pismo, da smo mu priborili svobodo, pravico do samosvesti in ponosa, da smo Slovenci, da ostanemo Slovenci in da ga ni pod solncem človeka, ki bi se nam drznil odrekati ta ponos, omadeževati naš ščit, pridobljen s krvjo, prelito za cesarja in domovino!

Okoli cerkve se razprostirajoče pokopališče se je dans tudi premenilo v cvetoč vrt, poln najlepšega zelenja. Vsi križi so ozaljšani lepše kot na dan vseh Vernih duš. In novo čudo! Jasni, razločni glasovi, prihajajoči globoko iz grobov, kakor da govorijo mrlič, pokopani tu med stisko in bedo svetovne vojne, glasovi pojasnujejo: Tudi mi smo pripomogli, da se je vojska srečno končala. Trpeli smo, si pritrgovali v vsem in omagali. Zato so ostali drugi za nami in se prehranili v silnem oskodevanju,

v gladi. Tudi mi smo ponosni, da smo Slovenci, najbolj junaški narod v monarhiji. Naš ponos je zato junaški ponos, potrjen z Najvišjo, s cesarsko besedo. Ni nam žal, da smo tukaj. Narod naš naj živi! Ko zasiže jutro vesoljnega vstajenja, spoznamo svoje rojake po tistem ponosnem znamenju na čelu. To znamenje nas druži vse v eno veliko družino. Potem bo en hlev in en pastir.

Čebele brenče od cveta do cveta in čmrlji obletavajo grobove in nobeden se ne čudi, da danes vpijejo celo grobovi.

Daleč, daleč v nedogled se vije procesija. Tam se snide z drugo, s sosednjo. Veselega vriskanja je zmerom več.

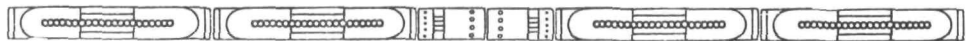
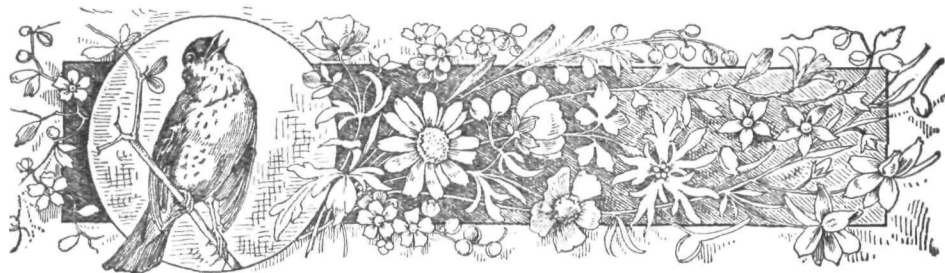
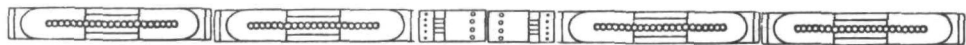
Gospod učitelj miri otroke, naj se vedejo spodobno med obhodom, pa glej, tudi mlada srca je prevzel dozda neznan ponos. Vsi odgovarjajo samosvestno: Sami ste nam prorokovali, gospod učitelj, da zasine tudi nam Slovincem vstajenja dan. Ali ni danes?

Učitelj pa le miri in opominja otroke, naj ne bodo tako glasni v tako slovesnih trenutkih.

Zaman. Zorka se domisli, da bi utegnila biti zato kaznovana v šoli, zakaj tudi njeno srcece je burno poskakovalo in ličece se je rdelo, očesce pa solzilo samega veselja, čiste zadovoljnosti. V tem strahu se Zorka prebudi, pregleda. Zunaj žari veličastno velikonočno jutro. Ubrano in milo, mogočno in ljubo ga pozdravljajo zvonovi..

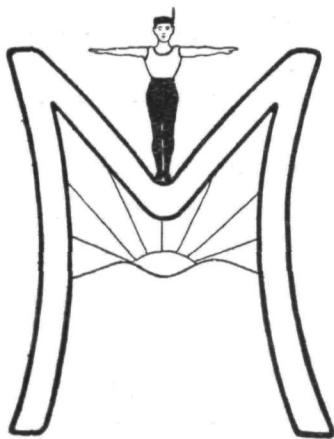
Misli še ni mogla prav razbrati. Zdelo se ji je, da se najbrž že začenja tisto nad vsepričakovano krasno jutro, kakor ga je sinoči obetala mati, jutro, ki prinese svetu mir in nam zmago.

Ko je mati delila otrokom velikonočni žegen, ni mogla Zorka nehati s pripovedovanjem o svojih sanjah. Prepričana je bila, da bo šele tisto velikonočno jutro za nas vse pravo vstajenje, kakor je Krist vstal v novo življenje. Ta zavest je družini vzbudila še večje spoštovanje do velikonočnega kruha, starih običajev častitih prednikov, ki se bodo z nami veselili v nebesih, ko nam zasiže tisto velikonočno jutro, velikonočni dan ob koncu stisk in nadlog.

JAKOB DIMNIK:

Santa Zita.

alo je ljudi v Avstriji, ki vedo, kdo je bila Sv. Cita, po kateri je prevzela svoje krstno ime naša presvitla cesarica. Malo jih je, ki bi jim bilo znano ime Svete Cite, ime prve gospe v naši državi. Cesarice in kraljice, ki bi se imenovala Cita, ni bilo doslej v nobenem narodu in v nobeni vladarski rodbini. Zato je pač zanimivo, da se izve, odkod ime, ki ga ima naša mlada cesarica, in zveni pri nas tuje, a je pa tembolj znano in razširjeno v Italiji in tudi v Španiji. Beseda sama pomeni kot pridevnik toliko kakor: čist, nedolžen, deviški, v samostalnikovi uporabi pa pomeni toliko kakor ragazza: deklica, devica. Pravijo tudi, da je Cita prvotno okrajšano ime iz latinske »Tacite«, kar bi bilo po naše: »molčeča« ali »tilha«. Imena svetnice Cite ni v uradnem cerkvenem seznamu svetnikov in svetnic. Toliko bolj znano in razširjeno je pa ime svetnice Cite v Italiji, posebno v Zgornji Italiji in na Toskanskem, kjer jo ljudstvo časti kot patronko služkinj. Sv. Cita zavzema v Italiji isto mesto, kakor pri nas na Tirolskem sveta Notburga. Prav posebno je pa razširjeno ime svete Cite v okolici mesta Lucca, kjer je bila naša sedanja cesarica rojena dne 9. maja 1892 v vili Pianore, znanem kopališču Viareggio, ki spada v pokrajino in nadškofijo Lucca. Sveta Cita je svetnica-zaščitnica mesta Lucca, kjer ji je v cerkvi sv. Flavijana posvečen oltar in kjer se nahaja tudi njena grobnica.

Poglejmo si zdaj tu imenovane kraje na zemljevidu. Ako si zapustil malo železniško postajo Pietra Santa na progi, ki vodi iz Rima ob zapadni obali Italije v Genovo, greš po vzpenjajoči se cesti, ki vodi iz mesteca Pietra v mesto Lucca. Hitro zazremo med zelenimi, plodonosnimi griči svitlo palačo vile Pianore, a z njenih oken zreš daleč nad nižino vse tja do svetle morske površine. Zgradba je postavljena v slogu italijanske renesance, in četudi palača ni posebno velika, se vidi po obsežni stranski hiši in po velikih poslopjih v ozadju, da je v vili Pianore nameščeno knežje gospodarstvo. Z lepoto zgradb tekmuje krasota parka. Urejen po angleškem slogu, spaja v sebi široke površine livad in senčnatih skupin drevja. Skoro tako daleč, kolikor seže oko, je vse zemljišče okolo Pianore last hiše Parma. In v teh lepih pokrajinah, kjer leži stari rodbinski dom naše presvitle cesarice Cite, je ime med ljudstvom vneto češčene sv. Cite posebno razširjeno.

Sveta devica Cita se je rodila l. 1212. tu ob vznožju Monte Sagreti kot hčerka revnega posestnika Giovanni Lombardo in njegove žene Bonissime. Očeta je izgubila že v zgodnji mladosti in ko je bila stara 12 let, ji je umrla tudi njena skrbna, pobožna mati, ki je vzgojila Cito v strahu božjem. Zdaj je bila prisiljena Cita, iskati si kruha pri tujih ljudeh. Prišla je v 8 milj oddaljeno mesto Lucca, kjer je dobila službo v hiši Paganofatinellija, lukeške patricijske rodbine, ki je bila vedno na prvem mestu v divjih in krvavih strankarskih bojih v mestu in iz katere je izšel tudi pozneje pregnani guelfski pesnik Pietro Fatinelli, ki ga je otroka pestovala Cita in je pozneje kot izgnanec pel, da bi hotel goreče lizati prah z obzidja mesta Lucca, če bi mu bilo dano kedaj, da bi zopet mogel videti svoje domovinsko mesto.

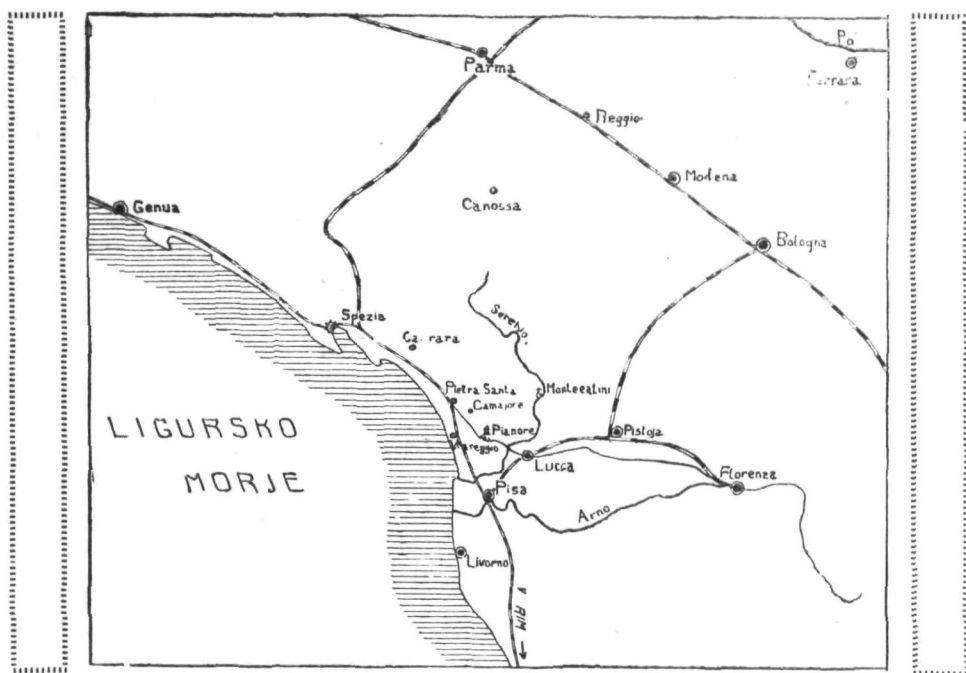
Cita je bila pravi uzor pridne in zveste služkinje. Svojemu gospodarju je bila pokorna in poslušna, kakor lastnemu očetu. Bila je izredno pridna, štedljiva in imela veliko veselje do dela. Zgodaj zjutraj je vstajala, da je opravila še pred določenim dnevnim delom svoje molitve v cerkvi, potem je pa s polnim navdušenjem hitela domov na delo. Dobraščajočo mlado deklico so zelo hvalili radi njene čistosti in dobrodelnosti. Vsled svoje pobožnosti in vestnosti v službi je bila pogosto zasmehovana. Ni se družila s svojimi zgovornimi tovarišicami. Po njeni smrti zabelježena legenda pripoveduje, da se je nekoč, ko je nekemu beraču mogla dati samo požirek sveže vode, voda izpremenila v vino. V svojem usmiljenju je revežem, ki so trpeli lakoto, večkrat dajala fižola iz bogatih zalog Fatinellijeve rodbine, tako da so bile zaloge že skoraj popolnoma izčrpane. Ko je gospodar hotel prodati del zaloge, se je bala Cita, da jo bo strogo kaznoval, ker je toliko manjkalo. Tedaj je pokleknila in molila, in ko so odprli shrambo, je bila po čudežu polna kot je bila prej.

Cita je bila navajena, da je zelo malo govorila. Ta njena molčečnost in zdržnost se je pa zdela njenemu gospodarju kot nekaka potuhnjena ošabnost in hinavščina. Začel jo je črtiti in nikdar ni imel prijazne besede do uboge sirote. Vendar je molčala, če so jo grajali ali celo topli kar se je zgodilo večkrat; a vse udarce in vsa zaničevanja je prenašala potrpežljivo. To je trajalo nekaj let. Naposled je pa gospodar prišel do spoznanja, da dela Citi veliko krivico, ter je izpremenil sovraštvo v ljubezen, sumničenje v občudovanje in poplačal Cito s tem, da ji je poveril nadzorstvo nad svojo hišo in mlajšimi otroki. Svetnica vsled tega povišanja ni bila prevzetna in nikdar ni dala občutiti svoje višje službe podrejeni služinčadi. Ostala je ponižna in obzirna in se vedno bala, da bi ne vzbudila nezadovoljnosti pri soslужkinjah. Svoj vpliv v hiši je uporabila v to, da je s svojo angelsko potrpežljivostjo in blagosrčnostjo blažila prestrogo in surovo narav svojega gospodarja. Če je zapazila, da se je razjezil, je pokleknila predenj in ni poprej vstala, da ga je pomirila in potolažila.

Cita je živela 70 let. Pri enem gospodarju je služila 58 let. Vse svoje prihranke je zapustila revežem. Zaspala je blaženo v Gospodu dne 27. aprila leta 1282. Ob njeni smrti se je posvetila na nebu nenavadna zvezda; zato jo slikajo stoječo z vedrom ob vodnjaku in s svetlo zvezdo ob strani njene glave. Na njenem grobu so se začeli vršiti neštevilni čudeži. Slepci so zopet izpregledali, gluhonemi izpregovorili, hromi so zopet mogli hoditi. Neki notar iz Fatinellijske rodbine je skrbno zabeležil vse te čudeže. Vsled teh izrednih čudežev so njene relikvije leta 1580 z velikimi svečanostmi prenesli v cerkev sv. Flaviana ter jih tam položili v grobnico.

Tako laška legenda. Naravnost papež ni Cite nikdar proglasil za svetnico, toda prebivalstvo v mestu Lucca je pobožno služkinjo takoj po njeni smrti začelo častiti kot izvoljenko, ki je dosegla sijaj svetnice. Po tej svetnici ima naša presvitla cesarica Cita svoje krstno ime. Ker je sveta Cita patronka onih krajev, kjer je rojena naša mlada cesarica, je postala že v zgodnji mladosti znana in čislana med ljudstvom. In ko se je leta 1911 razširila vest, da je princezi Citi vsled nje ženitve z avstrijskim nadvojvodo prisojeno, da zasede enega najslavnejših prestolov Evrope, je bilo ljudstvo ondotnih krajev uverjeno, da se je samo silni protekciji in priprošnji svete Cite zahvaliti za toliko srečo.

Dan 27. aprila je smrtni dan sv. Cite; ta dan je torej tudi godovni dan naše cesarice Cite.

Toskana v Italiji.

FR ROJEC:

Na razpotju.

Enodejanka s petjem. (Osebe deloma v simboliških podobah.)

Osebe: Janko. Njegov očim. Nadloga. Milosrčnost, Dobra misel, vile.
Romarica, kramarica, ženjica, gospod, gospa.

(Konec.)

Sedmi prizor.

Gospod, gospa.

O b a (stojita na porobju in gledata za ženjico med njenim petjem).

G o s p a: Tudi peti zna lepo. Meni jako ugaja njen samozavesten, a vljuden nastop.

G o s p o d: Jaz sem kar naravnost iznenaden ob ti nenavadni dekliški prikazni. Zdi se mi, kakor da bi zares plaval duh velikega nesmrtnega pesnika nad to pokrajino in vodil ljudstvo po potih izobrazbe v lepše dni. Narod s tako vrlo in zdravo mladino, kakor je ta deklica, ima bodočnost.

G o s p a (se obrne proti vasi): Natančno si morava ogledati ves ta kraj tudi od blizu po drugih zanimivostih.

G o s p o d (obrne se): Da, draga moja! Tudi jaz sem teh misli. Morda najdeva tukaj še kaj lepšega in dragocenejšega.

G o s p a (kaže pred se): Ah! Poglej, kako diven je ta skrivnostni slovenski kotiček!

G o s p o d: Zares krasna živa pokrajinska slika! Kakor mično gorsko mestece pod sivkasto megleno kopreno leži pesnikova rojstna vas pred nama. Deklica je nama povedala resnico. Ko solnce bolje ogreje in očisti zrak, se napotiva tja. Zdaj pa si še oglejva to znamenito porobje! (Obrne se in gre proti drevesu.)

G o s p a (gre za njim): Poglej, pesnikova klopica!

G o s p o d: Kako vabljiva! Nad njo pa tablica z napisom. (Čita.)
»Tu je rad počival in snoval svoje nesmrtnne pesmi naš dični pesnik

Franjo.« (Ozre se še na levo in desno.) Vse jako idilično! Morda bi ne škodilo nama tudi nekoliko počitka tukaj. (Sede na klopico.)

Gospa: Prav imaš. (Sede zraven njega.) Ali slišiš, kako veselo naju pozdravljajo ljubi ptički od vseh strani s svojimi sladkimi pesmicami? Nikdar ne pozabim tega lepega jutra!

(Kratek odmor. Glasno ptičje petje.)

Osmi prizor.

Kakor prej, kramarica.

Kramarica (porivajoč svoj voziček pred seboj pride izza ozadja od leve in gre za porobjem proti desni).

Gospod: Zgodaj ste odrinili na pot, ljuba žena, zgodaj! Kaj peljete na vozičku?

Kramarica (se ustavi in pogleda gospoda): Kramarsko blago, žlahtni gospod! Ali bi mar radi kaj kupili zase ali za milostno gospo? Lepe reči imam. Ali naj pokažem?

Gospod: Hvala! Ne potrebujem za svoj dom. Toda, če bi na vas naletel v kaki vasi, bi hotel vas nekoliko razbremeniti v korist ondotnim siromakom.

Kramarica (porine voziček dalje do steze, tam ga popusti na poti in gre prazna po stezi navzgor proti gospodu. Med tem govori.) A tako, tako. Jako dober gospod ste potemtakem. Škoda, da niste bili že nekoliko prej tukaj. Morda bi bili s svojo dobroto preprečili žalostno zgodbo, ki se je ravnokar tu izvršila z ubogim dvanajstletnim Jankom, doma iz bližnje vasi.

Gospod: Kaj se je zgodilo z nesrečnim otrokom?

Kramarica: Njegov hudobni, pijani oči ga je pognal po svetu. Mati mu je na smrtni postelji v največji zapuščenosti in bedi. Lahko si mislite, kako težak in britek je bil odhod za malega pregnanca.

Gospod: Kod in kam je odšel?

Kramarica: Tja gor po cesti je zavil. Pogledajmo, morda ni še daleč.

Vsi (vstopijo se pod drevesom na rob in gledajo čez gledalce v daljavo na desno).

Kramarica: Ga že vidim. (Pokaže z roko.) Glejte, tam-le gori po cesti koraka počasi.

Gospod: Vidim ga.

Gospa: Jaz tudi. Večkrat postoji in se ozre nazaj.

Kramarica: Poslavlja se s pogledi in z mislimi od svojega rojstnega kraja. Kmetiška deklica hiti za njim.

Gospa: To je brhka ženjica, ki sva jo prej srečala tu doli.

Gospod: Resnično.

(V pesnikovi in Jankovi rojstni vasi na kratko pozvoni z dvema zvonovoma k maši.)

Gospa : Deček se je ustavil in odkril.

Kramarica : Gotovo zdaj pošilja svoje misli v molitvi pred oltar k službi božji, ko so ga opomnili nanjo glasovi domačih zvonov.

Gospa : Deklica ga je došla in govori z njim.

Gospod : Zdaj se je mali potnik obrnil, zdaj gre s hitrimi koraki doli nazaj. Kam se je namenil?

Kramarica : Najbrž ga je pregovorila in obrnila deklica. Kam, tega ne vem.

Gospod : Zanima me ta tragični slučaj. Jaz sem namreč belodvorski graščak, grof Dobroslav. Pred kratkim mi je padel v vojni edini sin. Bližnjih sorodnikov nimam. Doma mi ni več strpeti. Vozim se s svojo soprogo okrog po deželi, da tu in tam pomagava ubožnim ljudem s svojim imetjem, obenem pa tudi iščeva vrednega naslednika, toda do zdaj brez uspeha.

Kramarica : A, Vi ste oni blagi grof?! (Prikloni se mu.) Velika čast in sreča mi je ... Prosim, pomagajte tudi nesrečnemu siromačku Janku!

Gospod : Ali je lepega vedenja in dobrega srca?

Kramarica : Utrjen je v trpljenju ter v vseh lepih in dobrih lastnostih. Sami se boste prepričali. Pohitim mu naproti ter ga pošljem k vam, da ne zaide kam drugam.

Gospod : Prosim!

Kramarica (se vrne naglo k svojemu vozičku in odhiti z njim navzdol in potem na desno spredaj za kulise vabeč z eno roko Janka k sebi).

Deveti prizor.

Gospod, gospa, pozneje Janko.

Gospa : Neki notranji glas mi pravi, da tukaj najdeva pravega naslednika. Na vsak način vzameva tega dečka s seboj na svoj dom.

Gospod : Videti ga hočem, če je zdrav.

Gospa : Je že tukaj. Kaj ljubezniv in brhek otrok!

Janko (pride od desne spredaj in hiti gor po poti do steze, kjer hoče na porobje).

Gospod : Kam si se napotil, ljubi deček?

Janko (se odkrije): Gori na tem-le robu, kjer se tako lepo vidi na mojo rojstno vas, bi še rad pomolil za srečno pot v tujino ter se v duhu poslovil od cerkve, očetovega groba in bolne matere.

Gospod : Lahko opustiš to. Pojdi z menoj! Vzamem te na svoj grajski dom. Tam boš odslej meni služil in delal po svojih močeh. Ako boš vedno tako pošten, dober in priden, kakor si bil doslej, te hočem očetovsko poplačati. Ali bi šel z menoj?

Janko : Zakaj ne, dobri gospod. Ali prej bi se vendar še rad poslovil tukaj.

Gospod: Tudi poslovil se boš lahko od doma, toda na lep in dostojen način. Peljemo se zdaj v bližnje mesto, kjer ti kupim novo, gosposko obleko, za tvojo bolno mater pa zdravil in raznih živil. Potem se peljemo v svetli kočiji v tvojo rojstno vas, kjer se lahko osebno posloviš od vsega, kar ti je tam milo in drago.

Janko: Oh, gospod, v našo vas se jaz več ne smem vrniti! Moj očim ima težko in ostro sekiro!

Gospa (ga gleda sočutno): Ubožec!

Gospod: Ne boj se več svojega hudega očima! Vso oblast in moč je izgubil nad teboj. Odslej boš pod mojim varstvom, a on nima nobene pravice več do tebe!

Janko: Če je tako, pa že grem z vami takoj.

Gospod: Torej pojdemo! (Stopi proti Janku, ga prime za roko in odide z njim navzdol v ospredje.)

Gospa (stopa za njima).

Gospod (pomiga z roko pred se): Hej, kočijaž, zapelji bliže, se vrnemo v mesto!

(Drdranje kočije in konjska kopita se zopet zasliši izza sprednjih kulis.)

Vsi (odidejo na levo spredaj).

Deseti prizor.

Milosrčnost, Dobra misel, Nadloga.

Vse tri (stoje v prvotnih oblekah zgoraj na robu pod drevesom in gledajo za odhajajočimi. Prvi dve brez knjig. Milosrčnost stoji v sredi, z eno roko objame Dobra misel okrog vratu, z drugo kaže in krili po zraku. Nadloga se jezno obrne v stran in odide v gozdič ob tretji kitici pesmi, ki jo navdušeno pojeta Milosrčnost in Dobra misel):

Igrača mogočne usode
je vaše življenje, ljudjé;
tu blagri vsi sreče, svobode,
tam suženjstvo, jok in solzé!

Pravico, ki bi razsodnica
vam morala biti vsekdar,
imá na verigi krivica,
in v stran jo potiska denar.

Nalogo sva misli nadeli
pot krivo zravnovati, vam,
in danes sva zopet oteli
trpina sovražnim sestrám.

Le pojdi zdaj, deček, tja k sreči,
saj vse to zaslužil si ti;
ne zabi pa brata v nesreči,
obriši mu solzne oči!

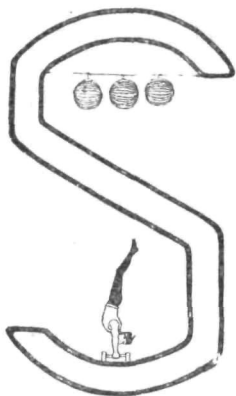
Zagrinjalo pade.

STRIC PAVEL:

Z delom se učimo.

(Dalje.)

ir narejamo iz skute tako, da se ta nekoliko osoli, da se iztisne iz nje še sirotka, ki je v skuti ostala, ter dobro premesi in končno v stiskalnicah obteži. Iz tako predelane skute se napravijo **s i r o v i h l e b c i**, ki se v posebnih stiskalnicah obtežijo, da se vtrdijo. Vtrjeni se posuše ter puste taki kakih pet tednov »zoreti«. Tedaj se razvijajo v njem plini, ki napravljajo v sirovi notranjosti luknje. Sir se pravi ali iz kislega mleka, tedaj dobimo trdi sir, mehki pa je iz sladkega mleka.

Razen naravnega masla, katerega narejanje smo opisali zgoraj, imamo tudi **u m e t n ' o** maslo, kamor spada v prodajalnah kupljeni **m a r g a r i n**, ki je napravljen iz loja, pa tudi masla pod imenom »ceres«, »kunerol«, »palmin«, itd., ki se narejajo iz rastlinskih tolšč na isti način kakor pravo maslo iz mlečne tolšče.

Mleko spada med **n a j i m e n i t n e j š a** živila, kajti vsebuje vse snovi, ki jih rabi truplo za svojo prehrano: vodo, beljakovino (kazein), tolščo, ogljikov hidrat (sladkor) in soli. Zato tudi žive mali otroci lahko ob samem mleku.

X. R a z n a ž i v i l a.

a) Katere vrste sadja poznate, ki se uživajo?

b) Kako se uživa sadje?

c) Prikuhe:

1. Katere poznate?

2. Kaj že veste o snoveh, ki so v njih?

3. Kako se uživajo?

č) Kaj veste o kavi, kakau in čaju?

d) Katere dišave rabi mati v kuhinji?

e) Čemu jih rabi?

f) Kakšen pregled ste si napravili o živilih, ki smo jih dozdej pogovorili?

Pogovorimo skupno le po izkustvih, ki jih o njih že imate in kakor ste si sestavili odgovore na X. vprašanja. V prid Vam pride pri današnjem razgovoru dopolnjevanje živil, ki jih ne poznate, in pripovedovanje o njih.

I.

Plodovom sadnih dreves (in sadnih grmov) pravimo sadje. K sadju v širšem pomenu besede pa prištevamo vse one mesnate in sočnate plodove, ki nam služijo za živila, ali jih kako drugače rabimo v kuhinji. Po njihovi ustrojitvi razlikujemo:

a) pečkasto sadje, kjer imajo plodovi v mesu pečke. Sem štejemo jabolka, hruške, kutine, nešplje in oskurš.;

b) koščičasto sadje, pri katerem obdaja meso koščico. To so črešnje, slive (češplje), breskve in marelice; h koščičastemu sadju pa prištevamo tudi tuje sadove: datelje in masline (olive);

c) jagode so: grozdje, maline, robidnice (kopišnice), rdeče jagode, borovnice, grozdičje, kosmulje in brusnice; sladke pomaranče in kisle limone, tuje ananas in banane so jagode, kakor tudi pri nas udomačeni paradižnik;

č) lupinasto sadje: orehi, lešniki, pravi kostanj in mandelji;

d) bučno sadje: buče, kumare (murke) in melone.

Vse sadje ima v sebi precej sladkorja — in sicer sadnega ali grozdnega, kar smo spoznali že pri razgovoru o sladkorju; poleg sladkorja nahajamo v njih kisline, včasih toliko, da je ves sad kisel. Te kisline pa človeško truplo prijetno poživljajo kakor zlasti iz limonovega soka narejena limonada. Dišavnih snovi v sadju mu dajejo prijetni duh in okus. Največ pa je v sadju vode, ki se cedi iz sadu kot njegov sok. Tudi maščobo najdemo skoro v vsem sadju, največ pač v maslinah in orehih, v katerih pa je zato prav malo vode.

Sadje uživamo surovo, kuhano ali posušeno. Prav mnogo se ga vkuhava ter tako shrani za delj časa, napravljajo pa se iz njega tudi razne mezge in odcedki. Iz jabolk in hrušek stiskajo sadjevec in narejajo sadni kis, iz sliv žgo slivovko, iz orehov, maslin in iz bučnih pešek pa napravljajo olje.

II.

Za prikuhe rabimo največ zelenjavo in krompir. Tega smo že spoznali pri razgovoru o skrobu, tako da nam preostaja tukaj le prva. K zelenjavi spadajo različni deli nekaterih rastlin, ki si jih sadimo na vrtu ali na polju. Navadno ne porabimo za jed vseh delov rastline, temveč le nekatere, in po delih, ki jih uživamo, delimo zelenjavo:

a) v tako, pri kateri uživamo le koreninske dele, kakor repa, korenje, peteršilj, pesa, redkev in redkvica.

b) kjer uživamo steblo, kakor pri nadzemljici (kolerabi), špargljih in krompirju (»gomolji« pri tem namreč niso koreninski, pač pa steblovni deli!);

c) liste uživamo pri salati, zelju, ohrovту in špinači;

č) cvetje jemo pri karfiolu in pri artičoki;

d) plod pa pri grahu in fižolu. (Nekateri štejejo sem tudi plodove, ki smo jih navedli pri bučnem sadju.)

Zelenjava ima v sebi v o d o, nekatere (krompir) precej s k r o b a, druge tudi beljakovino, olja, železo (zlasti salata in špinača), poglavitne pa so v vseh rudninske soli. Te tvorijo važen del naše hrane, ker jih rabi truplo za tvoritev kosti, mišic, krvi in za uspešnejšo prebavo.

Zelenjavo uživamo sirovo ali kuhano. Ker pa jo dobivamo v obilici najlažje poleti, jo sušimo ali vlagamo v jesih (stročji fižol, kumare), da si privoščimo lahko tudi pozimi, ko nam hodi bolj na pičlo.

III.

K a v a, č a j in k a k a o so sicer v naši kuhinji že prav udomačeni, četudi jih še danes dobivamo le iz njihove domovine. Ne štejemo pa ne tega, ne onega med živila, marveč jih potiskamo med takoiimenovana n a s l a d i l a, ker nam služijo le v prijetno naslado, ne pa za hrano, ki bi dajala našemu trupu redilne snovi.

K a v o poznamo v Evropi dobrih 150 let, raste pa na kavovem malem grmiču z vedno zelenimi listi v svoji domovini Arabiji, odkoder so prenesli tega tudi v Vzhodno Indijo in v Južno Ameriko. Iz žgahih in zmletih kavinih zrn se pripravlja dehteča pijača kava, ki zavžita razburja živce in možgane, odstranjuje občutek lakote ter preganja zaspanost. To provzroča k o f e i n, ki je v kavinih zrnih ter prehaja v vodo, v kateri se kuha zmleta kava. V večji množini zavžiti kofein je strup; zato povzroča močna kava naglo utripanje srca, občutek tesnobe in tresenje mišic. Največ zaleže pač močno bela kava, kjer dobivamo redilne snovi od mleka.

Č a j e v e c je v svoji domovini, Južni Aziji, krepko drevo, na Kitajskem, Japonskem in po južnih obronkih Kavkaza pa ga goje kot 1—2 m visok grm, da pridelajo na njem več vednozelenih, usnjatih listov. Kajti te obirajo, suše in zvijajo ter jih razpošiljajo po svetu, da se kuha iz njih č a j. Hlapna olja, ki so v listih, mu dajejo prijeten duh, te in v njih pa učinkuje na človeški život kakor kofein.

K a k a o poznamo pri nas le kot dobrodisoč rjav prah. To pa se melje iz kakavnih zrn, ki so zrastle v 20 cm dolgih plodih, podobnih kumaram na drevesu, ki je domá v pragozdih Južne Amerike, in ki so ga nasadili že po vseh vročih deželah. Slično kakor kava in čaj učinkuje kakao zaradi snovi, imenovane t e o b r o n i m. Vendar smemo smatrati kakao tudi za živilo, ker ga le pridevamo mleku zaradi duha in okusa. Zmlet kakaov prah, zmešan s sladkorjem, daje otroško dobroto: š o k o l a d o.

IV.

Na polici ima mati male predalčke ali male posodice, na katerih so napisi: poper, paprika, kumen, klinčki, janež, vanilija, žafran itd. V njih pa so d i š a v e, ki jih zaznamujemo s temi imeni. Čemu jih ima mati v kuhinji? Prideva jih različnim jedem, da jim dá o k u s. Večina

živil je samo zase pravzaprav brez pravega okusa in so zato težje prebavljiva. Dišave pa jim dajejo okus ter jih napravljajo prebavljivejša. Najnavadnejši dišavi sta sol in sladkor, ki pa sta — kakor smo že povedali — sama tudi živili in ju ne štejemo k dišavam. Kis pa štejemo v širšem smislu k dišavam.

Te pa imamo take, ki jih pridelamo domá, in take, ki jih kupujemo privražane od drugod.

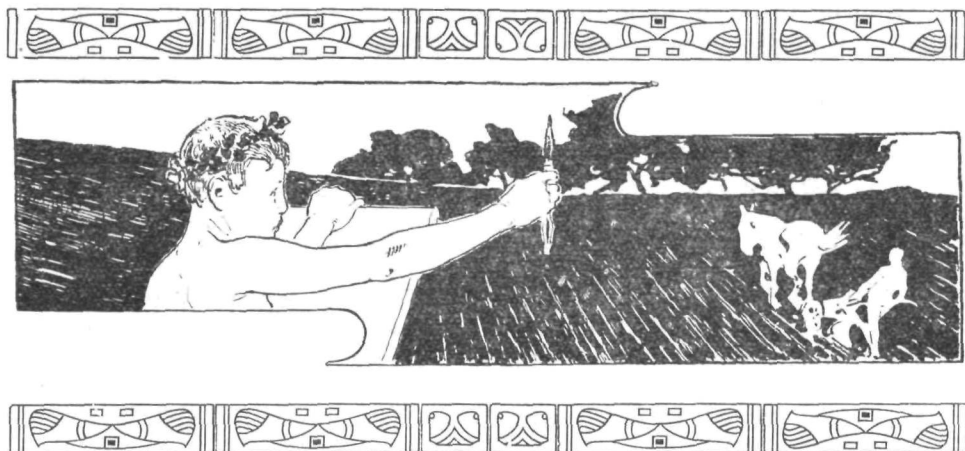
Domáče so: sorodniki čebula, česenj, drobnjak; v njih je olje, ki oko solzi. Gorčica s svojim ostrim okusom se dobiva iz gorčičnih zrn. Kumno in janež rabimo pri kuhi in pri pecivu. Koper prideva mati vloženim kumaram, majaron in peteršil pa obari in juhi.

Od tujih dišav je najbolj znan hudi poper, beli in črni, ki zlasti napravlja lažje prebavljive zelo mastne jedi. Papriko sadimo sicer tudi domá, a zmleto, ki učinkuje kakor poper in še huje peče, največ kupujemo. Cimet je zmleta (ali cela) skorja cimtovega grma iz Južne Azije, klinčki plod nekega drevesa iz Zahodne Indije, vanilija je sad Južne Azije in Južne Amerike, žafran pa dobivamo iz dežel ob Sredozemskem morju. Cimet, klinčki in vanilija dajejo jedi duh, žafran pa tudi barvo.

Končujemo o živilih. Pregleda ne bomo sestavljali, samo eno še si hočemo posebno zapomniti iz vsega, kar smo spoznali. Živila, ki hočejo, da hranijo človeško truplo, morajo imeti v sebi: ogljikove hidrate (skrob, sladkor) beljakovine, maščobe, vodo in rudninske soli. Vseh snovi v enovrstnem živilu ne nahajamo dovolj, zato uživamo mešano t. j. rastlinsko in živalsko hrano. —

Tako smo kratek razgovor o živilih skončali, povrnem pa se k Vam s čim drugim. Želeč pa, da bi o tvarini, ki smo jo skupno spoznavali po obravnavi z delom, še pogostokrat ponavljali, da se Vam utrdi v spominu, se od Vas, mladi moji prijatelji, zaenkrat poslavlja

stric Pavel.

Deček in oljka.

Ob morju oljka tam stoji,
smehlja vse dni se in šumi;
in deček k morju hodi v vas
in čudi oljki se na glas.

Deček :

Kaj ni te, oljka, strah morjā,
kadar vihar nad njim divja ?
Glej, ko se morski mož zbudi,
vzkipé valovi glasni vsi.
Na njih pa jezdi morski mož :
na glavi venec mokrih rož,
v očeh pa bliskov ima žar,
in piha mu iz ust vihar. .
A v roki mrežo, glej, vihti
in deco malo v njo lovl,
oj, deca, ki se kraj morjá
z metuljčki zlatimi igra.
Ponese sabo jo v morjé,
v stekleni grad jo tam zapre ;
tam plaka deca noč in dan
in kliče mamico zaman . . .

Oljka :

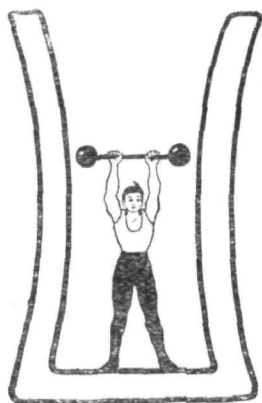
Oj, deček, ni me strah morjá,
ni strah me morskega moža.
Res, hude mož ima oči
in v roki mrežo res vihti.
A dece ne lovi mi v njo,
v njo ribice lovi samo
Poredne ribice bilé,
pa mamici so z doma vŝle . . .
Lovi jih mož po morju tam,
v steklenem gradu jih — ham — ham,
v steklenem gradu sred morjá,
tam morski mož svoj pir ima.
Piruje mož vso noč, ves dan,
in pesmi poje morska plan,
vihar mu poje, da radost
pri možu je veseli gost . . .
A riba plava skoz morjé
in kliče hčerke krog zlaté
povsod, povsod, kjer morska plan —
a kliče, išče jih zaman . . .

Ob morju oljka tam stoji
in dečku ta povest šumi ;
a deček mamico z rokó
objame krog vratu lepo,
oj, sluŝal bode jo vsekdar
in ne zapustil je nikdar !

STRIC TINE:

Čudovite živali iz pradavnih in današnjih dni.

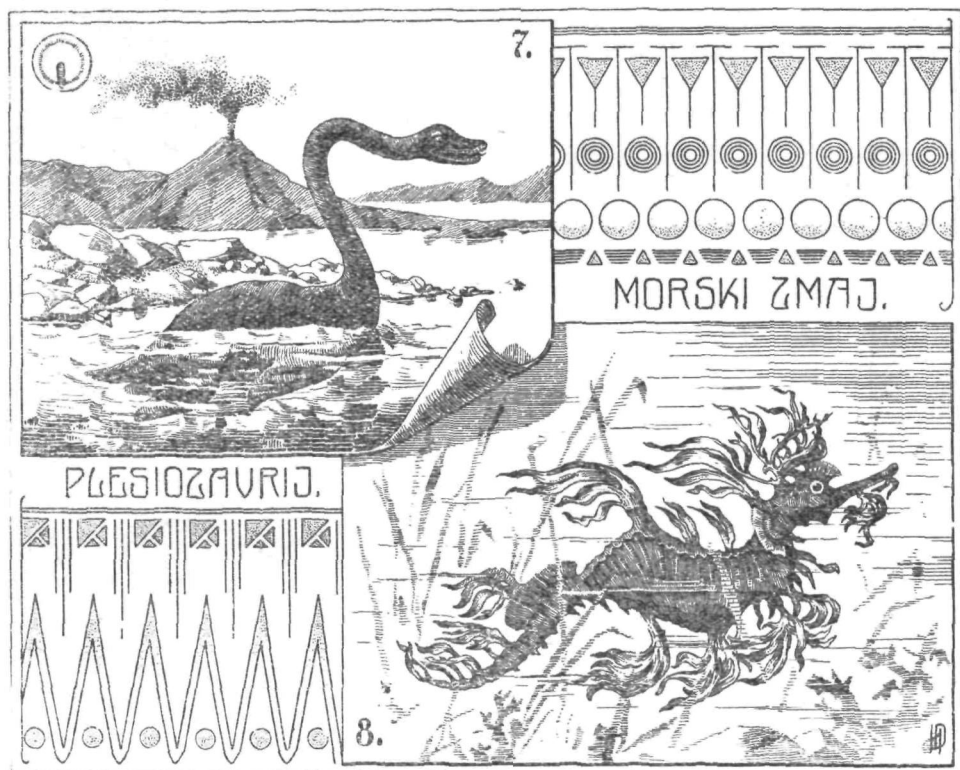
7. PLESIOZAVRIJ.

vodi je živel kakor ribji zmaj. Z dolgim, mišičastim vratom je segal globoko pod vodno gladino. Gorje plenu, ki so se zasadili vanj ostri zobje. Plesiozavriju bi lahko tudi rekli kačji zmaj. Ampak kači je podoben le vrat. Vse drugo se zdi, kakor da je izposojeno od raznih živali. Tudi to pošast si morate misliti precej veliko. Često je dosegla dolžino sedmih metrov in več. Prve ostanke so odkrili na Angleškem leta 1821. Kmalu je bilo okostje tako izpopolnjeno, da si danes prav lahko mislimo, kakšen je bil kačji zmaj v življenju. Dobro je, da ga ni več. Ko bi vi videli živega, bi strahu skoprneli.

8. MORSKI ZMAJ.

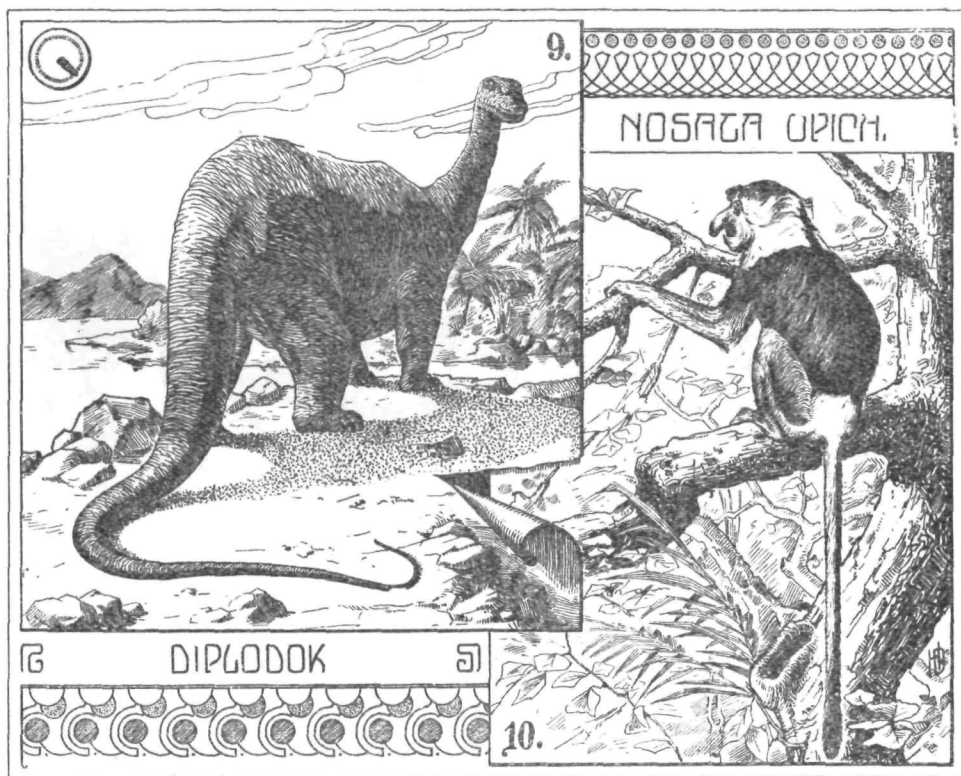
Še en zmaj? Hm, da! Pa če bi kdo rekel, da je to grmiček morske haluge, ki prosto plove v vodi, bi mu bolj verjeli. In če vam povem, da je to komaj pol pedi dolga ribica, je strah pri kraju. Sovražnikov se boji mnogo bolj nego sovražniki nje. Skriti se zna na poseben način. Nje krpasti izrastki so namreč po barvi in obliki popolnoma slični morski ha-

lugi. Živalica se skoraj prav nič ne giblje. Le vodni toki se igrajo s krpicami, da plapolajo kot praporci v lahkem vetru.

9. DIPLODOK.

Vsi desedaj navedeni predpotopniki se nam zde majhni, če jih primerjamo temu velikanu. V severni Ameriki so odkrili pred nekaj leti mnogo ostankov te živali. Sestaviti se je dalo popolno okostje. To so poslali v London. Da so za prevoz zložili vse potrebne kosti, so uporabili šestintrideset velikih zabojev! Dolg je bil ta orjaški orjak nad dvajset metrov. Seveda je veliko te dolžine odpadlo na rep, ki ga je diplodok uporabljal v oporo in obrambo. Navzlic temu, da se je moralo videti kot bi se izprehajali griči, niso bile te živali baš nevarne. Sodeč po njih nepopolnem zobovju, so se gotovo hranile z rastlinami. Tudi razuma ni bilo mnogo v njih. V lobanji je prostor za možgane tako skromen, da se ne izplača govoriti o njem.

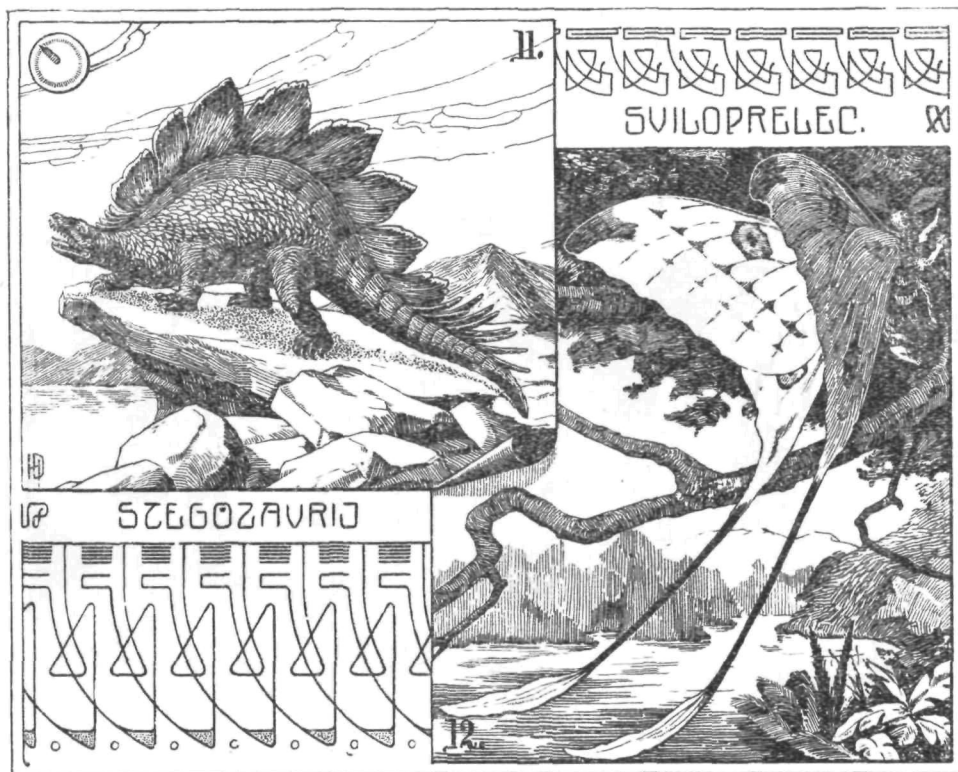
10. NOSATA OPICA.

Sicer tudi druge opice niso brez nosu, a tako lepo dolgega pa le nimajo. Domačini z otoka Borneo pravijo, da je opica zato tudi ponosna nanj, in da ga v nevarnosti skrbno pokrije z roko. To menda ni popolnoma resnično. Res pa je, da imajo take opice popolnoma gol obraz mesnatorožnate barve kakor Evropejci. Tako barvo ima tudi nos, ki pa pravzaprav ni nos, ampak nekakšen kožnat privesek. Opica ga lahko

poljubno pregibljive, podaljša in skrči. Tega vi s svojim noskom gotovo ne znate.

11. STEGOZAVRIJ.

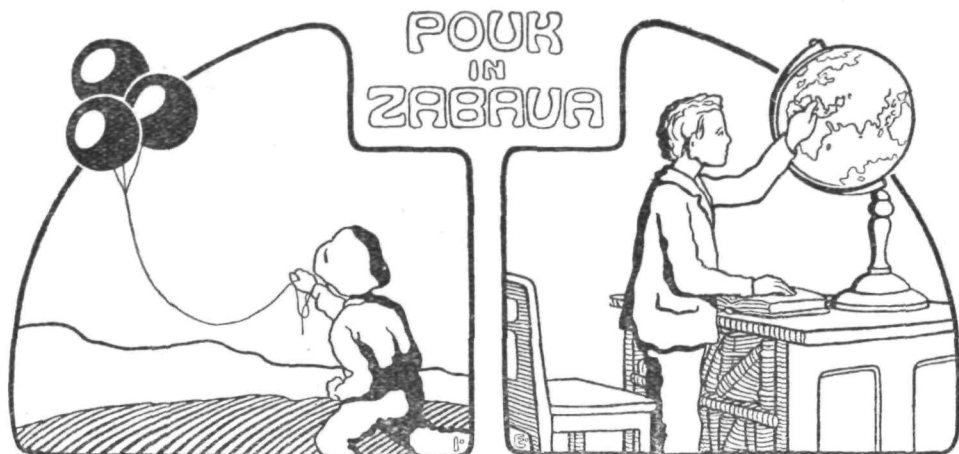
Na prvi pogled se vidi, da to ni bila pohlevna živinica, ki se hrani z drevesnimi listjem in brstjem. Telo ni pokrito z golo kožo, ampak z roženimi luskinami in ploščami. Tudi veličastni greben na hrbtu in bodičasti izrastki nad repom menda niso bil le v okrasek, ampak so gotovo služili v obrambo ali celo kot napadalno sredstvo. Strahotno veličasten je moral biti boj med velikanom, kakršen je bil diplodok in stegozavrijem. Prvi velik kot hiša, a počasen in neokreten. Drugi manjši, a gibčnejši, pokrit z oklepom, v žrelu zverinsko zobovje. Mislite si to sliko. Sanjati pa ni treba o tem!

12. SVILOPRELEC.

Marsikdo izmed vas je že gotovo videl našega sviloprelca. Če ne živega, pa na podobi. Sviloprelec, ki ga vidite tu, ne živi pri nas ampak na otoku Madagaskarju. Njegove svile še niso poizkusili uporabiti. Vseeno je pa vreden, da si ga ogledate, zakaj pri nas ni metulja, ki bi bil tako lep in tako velik. Razprta krila merijo dvajset, repasta priveska konci zadnjih kril pa skoraj petnajst centimetrov. In prav ta dva repka mi ugajata. Pa barve! Škoda, da vam jih na črni risbi ne morem pokazati

Besedna uganka.

Priobčil Fr. Rojec.

Iz oblaka na zemljó
šine in takrat strašné
zaropoče, zažari
ter splaši žival, ljudi,
kamor prileti, tam vse
z ognjem pomori, požge.
A iz zraka človek zdaj
zna jo na določen kraj
napeljati v lasten prid,
da mu pospešuje vid
ter težaškega stanú
dela nadomešča mú.
„Zvončkar“ pa povej, kako
prvič, drugič zove njo!

Rešitev in imena rešilcev prihodnjič.

=====

Računsko nalogo so prav rešili takole: Tisti dan je bilo v šoli 6 učencev ($\frac{1}{7}$ od 35 = 5, $\frac{1}{5}$ od 35 = 7, $5 + 1 = 7 - 1$); skupno število vseh je pa 35. Milevoj Ilesič, dijak v Ljubljani; Igor Lončarič, v Idriji; Micika in Adolf Arnuš pri sv. Lenartu, Božidar Črnej v Grižah, Divica in Zdenko Medica v Ljubljani, Tilka in Božena Jelenec v Kandiji pri Rudolfovem, Jožica Brežnik v Novem mestu, Radek Kopič pri sv. Lenartu v Slov. Goricah. Angelica Vogrinec, učenka V. razr., Rudolf Golob, učenec V. razr. pri Sv. Antonu v Slov. gor.

Rešilei **rebusa v skup. št.** so še: Vida Horvatova, hosp. na gimn. v Ptuj, Igor Lončarič v Idriji, Mimi Leban, učenka (begunka) v Zatičini, Bogomir Sattler v Grahovem ob Bači.

Rešilei **demanta v skup. št.** so še: Micika in Adolf Arnuš pri sv. Lenartu, Vida Horvatova, dijakinja v Ptuj, Divica in Zdenko Medica, Olga Ponikvar, uč. II. lic. v Trstu, Ljuboslava Umek, uč. C. M. šole v Kopru, Emil Hreščak, Ivan Šetine, Fr. Bratkovič, Iv. Kalčič, dijaki I. gim. r. v Št. Vidu, Igor Lončarič v Idriji, Bogomir Sattler v Grahovem ob Bači, Nino in Sergij Pogorelec, uč. v Barkovljah, Repič Karel, dijak v Kranju, Malči in Marija de Bernardo in Marija Pevec, uč. v Mozirju, Mimi Leban, uč. (begunka) v Zatičini.

=====

Iz zgodovine surovega masla. Na Nemškem niso vajeni tako skromne hrane kakor pri nas in posebno bridko občutijo sedaj pomanjkanje surovega masla. Že v 15. stoletju so Nemci uživali velike množine surovega masla na kruhu in zlasti Martin Luther ga je silno ljubil. A surovo maslo so poznali že Skiti, kakor poroča Herodot. Grki in Rimljani niso marali surovega masla, Nemci pa ga v starih časih tudi niso uživali, nega so ž njim le mazali. Imenovali so surovo maslo „smere“, to je „šmir“, in ta beseda se je do naših dni ohranila v skandinavskih jezikih. Tudi stara Indija je bila ljubiteljica surovega masla in še dandanes uživajo v Indiji neverjetne množine mleka in surovega masla. Od Indijcev so se naučili izdelovati in uživati surovo maslo Arabi in Židje. Arabski beduini zavžijejo — kakor piše nemški potovalec Burckhart — vsako jutro ogromno množino surovega masla, vsa jedila plavajo v njem in celo v nos vtikajo beduini surovo maslo. Prodajanje surovega masla pa velja pri teh ljudeh za sramotno opravilo. Kitajci in Japonci sploh ne poznajo surovega masla, pač pa je zelo priljubljeno pri Tibetancih. Ti imajo samostan Kugbum, kjer je vsako leto velikansko „česčenje surovega masla“. Menihi modelirajo iz surovega masla podobe Bude, posnetke templjev in živali. Ti posnetki so večkrat po par metrov visoki. Na tem čaščenju gori krog samostana na tisoče luči, za katere se rabi mesto olja surovo maslo. Na to slavje pride vsako leto na tisoče in tisoče romarjev iz celega Tibeta in iz Mongolije, kar se seveda samostanu dobro izplačuje.

Podobnosti. Zgodi se dostikrat, da sta si dva človeka, ki si nista prav nič sorodna vendar tako podobna, da ju ni razločiti. Seveda ni lahko izslediti takih dvojčkov po zunanosti, saj je na svetu toliko milijonov ljudi, a take podobnosti se posebno zapazijo, kadar gre za vladarje, katerih slike so znane celemu svetu. Tako je bil neki berač v Whitechapelu (londonski okraj) na las podoben kralju Edvardu VII. Ta berač je nekoč dobro izkoristil svojo podobnost s kraljem; peljal se je v Pariz, kjer je bil Edvard VII. jako znan in jako priljubljen in kjer so elegantno oblečenega berača res zamenjali s kraljem. Ko je vstopil v gledališče, je godba zasvirala angleško himno. Koliko je berač „zaslužil“ ni znano. Velika podobnost ruskega carja in sedanjega angleškega kralja je obče znana; oba vladarja sta tudi jako podobna princu Henriku, bratu nemškega cesarja. To ni presenetljivo, ker so po materah vsi sorod-

niki. Angleški kralj in ruski car sta se v mladih letih pogostoma mudila pri kraljici Viktoriji v Windsorju. Oblekla sta se rada popolnoma enako in sedaj ju niti stara mati, kraljica Viktorija, ni mogla razločiti. Pokojni italijanski kralj Umberto je bil na las podoben frizerju Bertolaniju v Salernu. Nekega dne je šel Bertolani v Rim in se je vsedel v odlično kavarno. Vsi ljudje so ga smatrali za kralja in oficirja in civilisti so ga spoštljivo pozdravljali. Lahko si je misliti, kaka blažena čustva je imel brivec, ko je užival kraljevsko počaščenje. Prezidentu francoske republike, Loubet, je bil podoben neki prodajalec sukna v Parizu. Nekega dne je šel ta prodajalec s svojo ženo na koncert v odlično kavarno. Poslušalci so mislili, da je prišel prezident Loubet, godba je zasvirala marseillaiso, a minuto pozneje je že priskočila policija in obdolžila prodajalca sukna, da se izdaja za prezidenta republike in dela zmešnjave. Najbolj tragična je usoda prodajalca podob in okvirjev, Pietra Cassinija, v Florenci. Leta 1908. je slučajno zašla neka Amerikanka v njegovo prodajalno in je strme spoznala, da je Pietro Cassini tako podoben prezidentu Zedinjenih držav Rooseweltu, kakor da sta dvojčka. To je Cassiniju mnogo koristilo. Vsi Amerikanci, ki jih je usoda pripeljala v Florenco, so obiskali Cassinijevo prodajalno. Celot Roosevelt sam je prišel s svojo ženo. Cassini je ves dan stal z ameriško zastavo v rokah v izložbi svoje prodajalne in zaslužil lepe novce. A kakor jih je lahko zaslužil, tako lahko jih je tudi zapravil. Toda prezidenti republike vladajo samo par let in potem se nihče več zanje ne zmeni. Ko je bil Roosevelt pozabljen, je tudi Cassini zaman vabil ljudi z ameriško zastavo v svojo prodajalno: Za odstavljene prezidente se tudi Amerikanci ne menijo dosti. Cassinijevi dohodki so ponehali. Cassinijeva izredna žeja pa je ostala. In ko je ni mogel več tolažiti z žlahtnim chiantijem, jo je pogasil z vodo s tem, da je skočil v reko Arno in se potopil.

Člani kluba „Isabella“ v umazanih srajcah, dokler bo trajala vojna. V Parizu se je osnoval pravi vojni klub, ki ima svoje prostore v najodličnejšem delu mesta. Osnovali so klub najbolj znani humoristi in karikatunisti. Glavna misel je: pobijati previsoke cene za pranje. Člani kluba, ki se imenuje „Klub Isabella“, so se obvezali po vzgledu kraljice Izabele, da ne slečejo svojih srajc prej, dokler se ne sklene mir. Prsa srajc, ovratniki in zapestniki imajo biti s svojo „nevtralnno“ barvo merilo patriotizma. Nositi neopranu srajco spada k dobremu obnašanju.

Cenjeni gospod Doropoljski!

Pošiljam Vam kratek spis, ki ga blagovolite objaviti v Vašem koticu. — Kaj nas uči svetovna vojna? Živimo v času svetovne vojne. Dan za dnevom se čuje o novih dogodkih. Življenje ni tako prijetno, kakor je bilo pred vojso. Sedaj moramo biti bolj varčni, kakor smo bili preje, če hočemo živeti. Marsikak grizljaj kruha si moramo prihraniti. Otroci moramo biti bolj pridni, zato ker nam primanjkuje delavcev. Za prihranjene vinarje bi si rad kaj kupil, a nesem jih v šolo za naše vojake. Smilijo se mi ubogi vojaki, ker morajo biti vedno zunaj. Spoznal sem orožje, s katerim se bojujejo na suhem in na morju, v zraku in pod vodo. Svetovna vojna nas uči veliko novega. Če Vam je prav, bom še kaj pisal.

Pozdravlja Vas

Zupan Jernej
učenec IV. razreda v Št. Janžu.

Odgovor:

Dragi Jernej!

Prav, da si se oglašil. Vsi moramo pomagati, da dobojujemo vsiljeni boj zmagovito in slavno. Povsod so stiske, a tem lepša bo zmaga. Naši vojaki tudi zaslužijo, da jih podpiramo, kolikor moremo. Le kmalu se zopet oglasi.

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Danes sem se Vam namenila prvič pisati. Jaz sem naročena že drugo leto na Vaš list Zvonček, mi zelo ugaja. Jaz hodim sedaj v ponavl. šolo zadnje leto, ker kmalu izpolnim 14. leto, potem grem mogoče kam v mestno šolo, ker me veseli učenje. Jaz imam veselje do ročnih del, petja in pisanja, tudi drugo mi gre še precej dobro v glavo. Moj oče je bil pri vojaki, a sedaj je na dopustu za par mesecev. Jaz imam še enega brata in dve sestrici, ki so pa vsi mlajši od mene. Brat hodi v šolo 5. leto, a se nič rad ne uči. Sestra hodi v šolo 4. leto. Mlajša sestra pa prične hoditi v šolo čez 2 leti. Meseca februarja smo dobili šolska nazna-

nila. Moje je bilo še precej dobro. Upam, da bo izpustnica še boljša. Prosim, uvrstite te vrstice v svoj kotic.

Vam pošilja srčne pozdrave

Minka Suhadolnik
Prevalje pri Preserju.

Odgovor:

Ljuba Minka!

Že tvoja lična pisava razodeva, da imaš čut natančnosti, vestnosti. Te dve lastnosti se raje muditi pri deklicah nego dečkih. Tudi moram pohvaliti tvojo spretnost v pravopisju. Gotovo ima vaša šola lepe uspehe, ako pišete vse učenke v ponavljalnici vaše šole tako dobro, celo izvrstno. Kdor zna tako dobro izražati svoje misli na papirju, že zna veliko. Zato treba mnogo vaje in potrpljenja, a trud je bogato poplačan že s tem, da človek tega ne pozabi nikoli. To je obleka, ki ostane vedno nova, biser, ki ne otemni, krepost, ki nas spremlja od mladosti do starosti. Navadno spremlja ta krepost odločne značaje. Želim ti torej samo sreče v bodočem učenju. Le naprej!

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Po dolgem času se zopet oglašam v Vaš cenjeni kotic. Sedaj obiskujem II. razr. c. kr. drž. višje realke v Ljubljani. V šoli me najbolj veseli risanje. — Tu Vam pošiljam dve sliki: „Babica pripoveduje“, „Nepoboljšljivi vinski bratec in njegova pametna koza“, da bi jih priobčili v „Zvonček“. Vljudno prosim za odgovor. Ali Vam smem gospod Doropoljski še večkrat kaj narisati?

Vas iskreno pozdravlja

Josip Valenčič
iz Ilirske Bistrice, dijak II. c. realke v Ljubljani.

Odgovor:

Dragi Josip!

Veseli me, da se večkrat oglasiš. Risbe kažejo, da imaš res veselje do tega predmeta in pa tudi precej izvežbanosti. Umetniško zasnovana podoba potrebuje prav

toliko talenta, pa tudi natančnosti kot dobra pesem ali lepa povest. Prva in druga izraža lepo misel v lepi obliki. No, do umetniške samostojnosti ne dospe nikdo kmalu. Zato se le pridno uči in imej veselje z risbami. Ko pride čas umetniškega ustvarjanja, ti bo to služilo kaj izvrstno. Sčasoma pokaževa risbe tudi kotičkarjem. Le to sodim, da se bo zdelo marsikomu tako kakor da je tvoje risbe, ozir. podobe že gledal nekje. Prestrogi pa, seveda, ne bomo. Le kmalu zopet kaj!

*

Spoštovani gospod Doropoljski!

V 11. številki Zvončka letnika 17. ste tako prijazno in šaljivo odgovorili nekemu radovednežu, kako globoko je morje in kako daleč so zvezde. Meni je pa brat pravil, da naša zemlja ni nič drugega kakor zvezda in da zvezde niso nič drugega kakor svetovi, kakršna je naša zemlja in da na njih živijo tudi živali, rastline in ljudje. Ker me pa brat včasih rad malo potegne, zato mu nič kaj ne verjamem. Za take učne knjige pa tudi ne vem; četudi bi vedel, jih ne dobim. Na Vaš kotiček se najbolj zanesem, da mi bo resnico povedal. Ali pa napišite v Zvonček kak tak spis. V šolo hodim samo popoldan par ur in spričevalo je še zadosti dobro.

S spoštovanjem ostajam Vaš vdani
Čibej Jožef,
učenec IV. razreda v Trbovljah na Vodi.

Odgovor:

Ljubi Jožef!

Kakor svedoči tvoj list si precej radoveden. Zato ni čudo, da te brat včasih malo potegne. To se ti zgodi gotovo že večkrat prej, nego boš prepričan, da ima brat prav. Zemljepisje in zvezdoslovje sta znanosti, ki se ž njimi bavijo učenjaki. Ti so nam razkrili v novejšem času mnogo dokazov, da so zvezde premičnice naši zemlji sorodni svetovi. Da, celo to, da je luna iz enakih tvarin kot naša zemlja. Mi jim seveda raje verjamemo nego da bi se sami bavili s takimi dokazi. Vsakdo ima drugačen posel in svoje misli drugod, ne pa v osrčju zemlje ali visoko v nebesnem prostoru. Otroci se mude v mislih v deveti deželi, v Indiji Karomandiji, med Palčki in Škrati ob toplem solncu materinske ljubezni, ki jim obseza ves svet. — Ko se zopet oglasiš, ti odgovorim, kako daleč je okolu naše zemlje.

*

Cenjeni gospod Doropoljski!

Tukaj Vam odgovarjam na vprašanje v 1 + 2 št. Očetu in bratoma se godi dobro. Domov so pisali, da so se italijanskim krogljam privadili in jim je dolg čas, kadar ne žvižgajo preko njihovih glav. Doma pa se nam godi kakor vsakemu, ki mu vsega primanjkuje. Vsi smo hvala Bogu zdravi.

Srčne pozdrave Vam pošilja

Viljem Ogorelec,

uč. II. razr. pri Sv. Barbari v Halozah.
Štajersko.

Odgovor:

Ljubi Vinko!

Tvoje pismo obseza danes precej novic, čeprav ne samo veselih. Vsekako sem uganil, če trdim, da se vam godi še navzlic pomanjkanju bolje nego očetu in bratoma na vojni. Zato pa moramo poizkušati, da kakorkoli lajšamo gorje našim vrlim branilcem domovine. Sličico tvojih dragih iahko vidijo danes na tem mestu tudi drugi kotičkarji.

*

Dragi svojci kotičkarja Viljema Ogorelca.

Jan Legova knjižnica I., II. in III. zvezek: **Dane.**

Povest za mladino s štirimi slikami. Spisal Andrej Rapè. Spis je odlikoval s častno nagrado občinski svet ljubljanski. Cena 1 K, po pošti 16 vin. več.

Turki pred Sv. Tilnom.

II. natis.

Zgodovinska povest s petimi izvirnimi slikami. Spisal Julij Slapšák. Spis je odlikoval s častno nagrado občinski svet ljubljanski. Cena 1.30 K, po pošti 16 v. več.

Kraljestvo čebel.

Mladinski spis. Spisal Jožef Ribičič. Cena 80 vin., po pošti 16 vin. več.

Naročajte in širite naše liste in knjižice!

Vodstvo Zaveze.

Naše upravništvo v **Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6,**
ima v zalogi:

„Zvonček“, III. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 6 K,
elegantno vezan 7 K.

„Zvonček“, IV. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 6 K,
elegantno vezan 7 K.

„Zvonček“, V. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 6 K,
elegantno vezan 7 K.

„Zvonček“, VI. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 6 K,
elegantno vezan 7 K.

„Zvonček“, VII. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 6 K,
elegantno vezan 7 K.

„Zvonček“, VIII. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 6 K,
elegantno vezan 7 K.

„Zvonček“, IX. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 6 K,
elegantno vezan 7 K.

„Zvonček“, X. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 6 K,
elegantno vezan 7 K.

„Zvonček“, XI. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 6 K,
elegantno vezan 7 K.

„Zvonček“, XII. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 6 K,
elegantno vezan 7 K.

„Zvonček“, XIII. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 6 K,
elegantno vezan 7 K.

„Zvonček“, XIV. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 6 K,
elegantno vezan 7 K.

„Zvonček“, XV. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 6 K,
elegantno vezan 7 K.

„Zvonček“, XVI. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 6 K,
elegantno vezan 7 K.

„Zvonček“, XVII. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 6 K,
elegantno vezan 7 K.

„UČITELJSKA TISKARNA“

V LJUBLJANI, FRANČIŠKANSKA UL. 6.

Telefon šte. 118.

Poštnohranilnični račun št. 76.307.

»Učiteljska tiskarna« je najmodernejše urejena in izvršuje vsa tiskarniška dela od najpreprostejšega do najmodernejšega. V zalogi ima tudi vse šolske in druge tiskovine.

Enobarvni kakor tudi večbarvni tisk.

Litografija. Stereotipija.

Delo točno, solidno in elegantno.

Gg. skladateljem vljudno naznanjamo, da je »Učiteljska tiskarna« preskrbljena z novimi notami, torej izvršuje tudi muzikalije s prav ličnim in razločnim tiskom.

===== Cene zmerne. =====

Svoji k svojim!

===== Kupujte =====

mladinske spise

ki jih izdaja

„Društvo za zgradbo Učiteljskega
:: konvikta v Ljubljani!“ ::